

Said Nursî'ye göre demokrasi ve istibdat

İstibdat, Arap dilinde istifal babından gelen bir kelimedir. Hakikî veya mecazî manadaki istek bildiren veya bir halden başka bir hale dönüşü gösteren kelimeler bu kalıpla kullanılır.

İstibdat, baskı yapmak, keyfi idare etmek istedi, istiskal hafife aldı küçük gördü, af bağış istedi gibi. Musallat, tasallut, saltanat gibi kelimelerde bu kökten gelirler.

Bediüzzaman'a sorulan bir soruda, "sual şu pis istibdat ne vakitten beri başlamış geliyor? Cevaben, İnsanlar hayvanlıktan çıkıp geldiği vakit, nasılsa bunu da beraber getirmiştir diyor." İlk dönem eserleri 78. Bediüzzaman'a göre, idarî veya ilmî konularda, fikir ve düşüncelere baskı yapmak bir insanlık suçudur ve bir nevi hayvanlıktır. Demek ki her insanın ve hayvanın fitratında istibdat yapmak vardır. Kuvvetli, baskı ve zulüm ile daima zayıfı ezer, her insan kendine itibar edilmesini, kendi sözünün tutulmasını ister. Amir memuruna, üst altına, öğretmen öğrencisine, aile reisi bireylerine bir nevi istibdat uygular. İnsanlar, kendi ağızlarına bakılmasını, emredildiği şeyin hemen yapılmasını şeyhim veya beyim, ne emredersiniz, ne buyurursunuz sorularına muhatap olmasını ister. Bu işi senden başka bilecek veya yapacak olan yoktur gibi lâfların söylenmesinden hoşlanılması, istibdadin habercisidir. Bu sözlere muhatap olmak isteyen, ister şeyh olsun ister âlim bu kişi istibdattan yanadır, gerçek âlim ve şeyh de değildir. Elbette bir milletin, bir meclisin veya bir meşveret heyetinin çoğunlukla aldığı rey ile bir dindar padişah veya başkanın reyinden çok daha değerli ve üstündür.

Allah, Kur'ân'da "yönetim konusunda onlarla meşveret et.. Onların yönetim biçimi aralarında istişare etmek şeklindedir buyuruyor." (Ali İmran 159, Şûrâ 38.)

İslâm ve şeri demokrasi sistemi, meşveret sistemini esas alır. Eğer meşveret sistemi olursa, kendi sözünün geçmeyeceğini bilenler, demokrasiye karşı çıkarlar. Bir hadiste mealen, Peygamberimiz (asm), "Sizler nasılsanız idarecileriniz de bu şekildedir" der. Demek ki bunun muhalif manası ile eğer bir idareci istibdat yapıyorsa, o halkın çoğunluğu da istibdatçıdır demektir.

Osmanlı devleti, şeriatla idare edilmesine ve hukuka azamî derecede uymasına rağmen, gerçek manada Asr-ı Saadet modelini uygulamamıştır. Bugün bir Müslüman, saltanat ve imparatorluk hayalleri kuruyorsa bu insanlar istibdat taraftarıdır ve gerçek manadaki İslâm'dan çok uzaklar demektir. İman, hürriyetle parlar, hürriyette demokrasilerde olur. Bazıları, Padişah İslâm'dan ayrılmaz, fakat demokrasilerde ayrılabilir diyorlar, buna karşılık Bediüzzaman mealen, demokrasilerde hükümet şeriattan bir parmak ayrılırsa padişah yüz metre ayrılır der. Hem de padişah bir şahıstır, yanılabilir, yanıltılabilir, hain olabilir veya korkutulabilir, bu durumda onun sözü geçerli olsa ülke ne hale geleceğini bir düşünün. Bediüzzaman'a sorulan diğer bir soruda "neden şu inkılâp hükümeti (sistemin değişikliği) her şeyde bir inkılâp (yenilik) getirdi? sorusuna cevap olarak "insanlar kendi idarecilerinin izinden giderler. (Keşfü'l Hafa) sırrınca istibdat herkesin damarına sirayet etmişti, çok nam ve suretlerde kendini gösteriyordu, çok dam (tuzak) ve planlar istimal ediyordu. Hatta benim gibi bir adam, ilmi vasıta edip, tahakküm ediyor idi veyahut sehavet i milliyeyi (millî yardımları) su i istimal ederdi. Veyahut şu şeyh gibi, necabeti (asaleti) sebebiyle herkes onun hatırını tutarak, (ülkemizde, hâlâ, babası veya dedesi şeyh olduğu için, aşırı hürmet gören ve istibdadına boyun eğilen nice sapıklar vardır) tutmakla mükellef bildiğinden tahakküm ve istibdat ediyordu." (İlk dönem eserleri 450)

Demokrasilerde kuvvet kanundadır, kişilerde değildir, istibdatta ise kuvvet kişilerdedir. İslâm âleminde idarî veya ilmî noktada tam demokrasi, dün de yoktu bugünde yok (Asr-ı Saadet hariç). Bundan dolayı İslâm âleminde pek çok batıl fırkalar doğmuştur. Cebriye, Mutezile gibi mezhepler hep bu istibdat yüzünden meydana çıkmıştır. Prof. Dr. Şerif Mardin "Said Nursî'de dayatma yok, katılım ve müzakere var der." Dinin aslında da bu vardır. İslâm âlemi, Asr-ı Saadet'ten sonra gerçek manada şer-i demokrasiyi uygulamadığından, kendine muhalif veya hoşuna gitmeyen düşünce ve fikirleri kesin bir dille reddedip, baskı ile sindirdiğinden, gururları incinen muhalif âlimler, bozuk fikirleri üzerinde fazla durarak taraftarlar topladılar ve muhalif fırkaların çoğalmasına sebep oldular. Rüzgâr küçük ateşi söndürür büyük ateşi şiddetlendirir. Fikirler büyük ateş gibidir, baskı uygulanınca şiddetlenir taraftar toplar. Şer-i hürriyetle, bunlar kendi hallerine bırakılsalardı, söner giderlerdi, şimdi isimleri bile kalmazdı. "Adam seccadeye pisledi ki, şöhret olsun, herkes ondan bahsetsin." İnsanlık şöhret için neler yapıyorlar, görmezlikten gelip ilgisiz kalmak, bunlara verilecek en büyük cezadır.